

Bemutatjuk a pannonhalmi Főapátsági Könyvtárat – II. A pannonhalmi Főapátsági Könyvtár gyűjteményei – 1.

*Nekünk, könyvtárosoknak napi tapasztalatunk, hogy az emberek többsége nem tudja, hogy **mi is az a könyvtár, ki is a könyvtáros, mi is az ő feladata.***

*Iskolaképe, tanárképe mindenkinek van, ha csak elemi iskolát végzett is, de **a könyvtárról és könyvtárosról keveset tudnak.** Így van ez az Apátságban is.*

*A könyvtárról - a pannonhalmi könyvtárról - **azt gondolják, hogy az valamiféle múzeum,** sok-sok öreg, poros könyvvel... s arra kérdésre, hogy **mi a könyvtárosok feladata,** talán azt felelik magukban, hogy az ott dolgozók valószínűleg **egész nap rakodnak, porolnak, meg olvasgatnak.***

Gyűjteményi jellemzők:

A Pannonhalmi Főapátsági Könyvtár **gyűjteménye cca. 400.000 kötetből áll.** Ebből **cca. 300.000 kötet könyv, 100.000 kötet bekötött folyóirat.** A könyvállomány $\frac{3}{4}$ része **muzeális dokumentum.** (A körülbelüli adat abból adódik, hogy a gyűjteményről soha nem készült leltár. Egyes gyűjteményrészekben ugyan történt felmérés, „leltározás,” de a teljes állományra kiterjedően nem.)

Feladatunk:

Mint minden egyházi könyvtárra, így a pannonhalmi könyvtárra is sajátos **kettősség** érvényes. Egyrészt **műemlékkönyvtár,** muzeális könyvtárteremmel, ahol az állomány zöme „régí könyv” és speciális gyűjtemény, mely speciális elhelyezést, gondozást és feldolgozást, ehhez sajátos kézikönyveket és szakértelmet kíván. Ugyanakkor a könyvtár - lehetőségei szerint a rendszerváltás előtt is így tett - folyamatosan gyarapítja állományát külföldi és magyar teológiai szakirodalommal, és az évszázadok során kialakult, majd tudatosan átgondolt gyűjtőkörének megfelelően egyéb témájú könyvekkel is. A műemléki, régi könyvet őrző és gondozó teendői mellett tehát egy **modern,** használható „**teológiai**” **könyvtár működtetése egyaránt feladata.**

A Főkönyvtár gyűjteményét több szempontból is csoportosíthatjuk.

- Beszélünk törzsállományról és ún. különgyűjteményekről. Ez utóbbiak: Benedictina, Jesuitica, Kézirattár
- A gyűjteményt feloszthatjuk muzeális és modern gyűjteményre; e két kategórián belül újabb csoportokat alakíthatunk.
- Őrzünk kéziratosokat és nyomtatványokat
- Gyűjtünk könyveket, folyóiratokat, egy-két lapos aprónyomtatványokat és egy-két lapos valamint terjedelmesebb kéziratosokat is

A könyvgyűjtemény: muzeális és modern gyűjteményrésze oszlik.

A muzeális, védett könyvgyűjteménybe tartoznak

- a kódexek – kéziratos könyvek
- az ősnymtatványok - az 1450, a könyvnyomtatás feltalálása és 1500. december 31. között keletkezett nyomtatványok
- az antikvák: 16. századi könyvek,
- külön csoportot alkotnak az RMK-k (régí magyar könyvek nyomtatványok) vagy RMNY-ek (régí magyar nyomtatványok), azok, melyek vagy magyar szerzőtől vagy magyar nyelven vagy a történelmi Magyarország területén keletkeztek, ill. tartalmi szempontból magyar vonatkozásúak.

- A pannonhalmi könyvtárban külön csoportot alkotnak az RPK-k – régi pannonhalmi könyvek, melyek a II. József féle rend-feloszlatás előtt is a könyvtár birtokába tartoztak.

A **modern könyvgyűjtemény** a következő témájú könyveket gyűjtjük: teológia és segédtudományai, a szerzetességgel kapcsolatos irodalom, minden bencés vonatkozású dokumentum, társadalomtudományok, természettudományok, szépirodalom válogatva

Folyóirattár

Idegen nyelvű és magyar nyelvű teológiai és zömében társadalomtudományi folyóiratok

Benedictina gyűjtemény

A **Benedictina** a könyvtár sajátos gyűjteménye, a „helyismereti gyűjtemény”. Itt őrzünk **minden bencés vonatkozású anyagot**; a bencés szerzetesek nyomtatásban megjelent műveit, kéziratot hagyatékukat, s minden olyan nyomtatott és kéziratot anyagot, mely bencés helyhez, személyhez, közösséghez, intézményhez kapcsolható. (pl. Jedlik Ányos rajzát a dinamóról, Czuczor Gergely verseinek kéziratát, Rónay Jácint Naplóját).

Részei: **Benedictina I.** - nyomtatott anyag --- **Benedictina II.** – kéziratot hagyatékok --- és tervezzük egy **Benedictina III.** kialakítását, ahol a bencés iskolákkal, neveléssel stb. kapcsolatos kéziratot és nyomtatott dokumentumokat gyűjtjük és egykori bencés diákok munkáit.

Jesuitica gyűjtemény

A könyvtár másik jelentős gyűjteménye a **Jesuitica**, melyet világszerte számon tartanak a jezsuiták és a jezsuita rend történetével foglalkozó kutatók. A gyűjtemény **Paintner Mihálynak** köszönhető, aki a rend feloszlatásakor, 1773-ban jezsuita novícius volt, majd a győri szemináriumban tanult, és 1777-ben egyházmegyés pappá szentelték. Paintner világi papként jelentős papi méltóságokra emelkedett, ám vonzódása a jezsuita rendhez élete végéig megmaradt. Nagy gonddal és szenvedéllyel gyűjtötte össze **mindazt a nyomtatott és kéziratot jezsuita vonatkozású anyagot**, amit csak tudott. Az anyagot gondosan és szakszerűen rendezte; nem egy kötet felismerhető jellegzetes kötéséről, sok kötetben olvashatjuk kézírását is, jegyzeteit, a saját maga készítette tartalomjegyzéket. Gyűjteményét szerette volna biztos és méltó helyen tudni, ezért az 1825-ben elkészített **végrendeletében a pannonhalmi apátságra hagyta**. Ennek a döntésnek két oka volt. Az egyik családi indíttatású: öccse bencés novícius volt a bakonybéli apátságban, a másik: több egykori rendtársa lépett át a bencés rendbe, akikkel Paintner további életében is kapcsolatban volt, így pontosan ismerte a Főapátsági Könyvtárat. A végrendeletet később újabb kiegészítésekkel szerette volna ellátni, ám időközben, 1826-ben meghalt, így a főapátságnak végül pénzért kellett megvásárolnia a gyűjteményt.

Kézirattár

Nem bencés vonatkozású kéziratokat gyűjtünk itt: pl. kéziratot énekeskönyveket, jeles történelmi személyek leveleit (Dőri énekeskönyv, Szosna Demeter énekeskönyve, Széchenyi István kéziratát, Dukai Takács Judit kézíratait, Vörösmarty Mihály és Berzsenyi Dániel levelét)

Könyvtárhasználók:

A pannonhalmi Főapátsági Könyvtár **nyilvános könyvtár**, tehát **bárki felkeresheti**.

A gyűjtemény jellegéből adódóan azonban – csak ebben a könyvtárban megtalálható régi könyvek, bencés vonatkozású anyag - **a könyvtárhasználók inkább tudományos kutatók, doktori iskolát végzők és szakdolgozatot író hallgatók.**

Mivel ők a muzeális gyűjteményben, ill. a Benedictina gyűjteményben kutatnak általában, a **jellemző könyvtárhasználati forma a helyben használat.** A **modern (20. századi) könyvállomány jelentős része azonban kölcsönözhető is, személyesen vagy könyvtárközi kölcsönzés útján.**

A könyvtár **szolgáltatásairól egy következő cikkben** szólunk.